

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба кори диссертациони Заиров Сиротулло Абдулмаҷидович дар мавзуи “Ташаккули салоҳиятҳои муоширати хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи таълими фанни адабиёти тоҷик”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Мубрамии мавзуи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки масъалаи таҳқиқнамудаи Заиров Сиротулло яке аз мавзуҳои ҳалталаби педагогикаи муосир ба ҳисоб меравад. Ҳадафи асосии муҳаққиқ омӯзиш, таҳлил, коркард ва бо роҳи усулҳои наву самарабахш амалӣ намудани муносибати босалоҳият ба таълим ва дар ин замина ташаккули салоҳиятҳои коммуникативии хонандагони синфҳои болоиро дар бар мегирад.

Ба андешаи муаллифи диссертатсия, то имрӯз масъалаи муносибати босалоҳият ба таълим аз нигоҳи назариявӣ ва амалӣ пайваста такмил ёфта, марҳила ба марҳила дар низоми таҳсилот татбиқ гардида, раванди амалисозии он ҳанӯз идома дорад. Салоҳият дар мактабу маориф барои инкишофи нутқи шифоҳӣ, ҷаҳонбинӣ, дониш ва малакаву маҳорати хонандагон нақши созгор дорад. Дар соҳаи маориф муносибати босалоҳият дар таълиму тарбия муҳим арзёбӣ гардида, диққати асосӣ ба рушди салоҳиятмандии хонанда ё худ ба ташаккули малакаҳои амалӣ равона мегардад. Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри амалӣ гардидани барномаи мазкур пайваста чораҷуӣ менамояд.

Довталаби дараҷаи илмӣ хеле ба маврид қайд намудааст, ки татбиқ намудани муносибати босалоҳият ба таълим дар муассисаҳои таълимии кишвар метавонад боиси баланд шудани сифати таҳсилоти хонандагон ва бартарф гардидани як қатор мушкилиҳои самти таълиму тарбия гардад. Баргузор намудани дарсҳои таҷрибавӣ собит намуанд, ки муносибати босалоҳият ба таълим барои хонандагони имрӯза хеле муфид ва созгор аст.

Ҳамчунин муаллифи диссертатсия дар масъалаи сатҳу сифати муоширати хонандагони синфҳои болоӣ, омилҳои костасозанда ва роҳҳои беҳсозии он таҳқиқоти илман асоснокеро анҷом додааст, ки ин пажӯҳишҳо арзиши назариявӣ ва амалии мавзуи рисолаи илмии Заиров Сиротуллоро равшантар сохта, аз мубрам будани мавзуи таҳқиқоти диссертатсинӣ шаҳодат медиҳад.

Яке аз самтҳои хуби таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дар он аст, ки муаллифи рисола масъалаи муносибати босалоҳият ба таълимро ҳам аз таҷрибаи муҳаққиқони хориҷӣ ва ҳам аз дидгоҳи олимону пажӯҳишгарони ватанӣ омӯхта, таҳлил ва коркард намуда навгониҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар шакли модули алоҳида омода ва пешниҳод кардааст, ки дурустиву эътимоднокии таҳқиқоти муаллифро боз ҳам возеҳтар собит месозад.

Муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ барои исботи андешаҳои худ дар бобати муоширати солиму созанда ва аҳамияту таъсири он дар ҳаёти инсон аз ашъору осори адибону шоирони адабиёти классик ва муосири тоҷику форс мисолҳои хеле зиёду арзишманд ва таъсирбахш овардааст.

Муаллиф таъкид намудааст, ки фарҳанги гуфтугӯ ва муошират дар ташаккул ва рушди инсон ҳамчун шахсият аҳамияти бузург дорад ва имрӯз маорифи кишвар ба ин ҷанба аҳамияти хоса зоҳир менамояд. Азбаски маориф ва фарҳанг ду раванди ба ҳам алоқаманданд, забон метавонад маорифро дар доираи фарҳанг ворид кунад.

Ба ақидаи муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ яке аз нишондиҳандаҳои муҳимтарини сатҳи фарҳанги шахс, тафаккур, зеҳни ӯ, одоби муоширати ӯ, муносибати ӯ ва сухани ӯ мебошад. Дар диссертатсия таъкид гардидааст, ки муоширати хуб рушдёфта яке аз воситаҳои муҳимтарини фаъолияти инсон дар ҷомеаи муосир ба ҳисоб меравад. Муошират роҳи дарки воқеият аст. Одоби муошират нақши бузургеро дар ҳаёти инсон иҷро мекунад ва ҳамчун қисми муҳими ахлоқ фаҳмида мешавад.

Аз ин нуқтаи назар, мавзӯи интихоб ва таҳқиққардаи Заиров Сиротулло дар ҳақиқат, яке аз мавзӯҳои рӯзмарра ва хеле муҳим ба ҳисоб меравад. Муҳимияти мавзӯи таҳқиқоти мазкур ягон ҷойи шубҳа надорад, зеро дар он масъалаи хеле муҳим - ташаккули яке аз салоҳияти асосӣ - салоҳияти муоширатии хонандагон матраҳ гардида, тамоми паҳлуҳои он ба таври амиқ таҳлилу таҳқиқ гардидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ шаклу усулҳои самарабахши беҳсозии вазъи муоширату фикрронии хонандагони синфҳои болоиро, ки ҳадафи асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ маҳсуб меёбад, таҳлили илмию педагогӣ кардааст. Инчунин аҳамияти муоширату муносибати созандаро дар омода намудани хонандагони синфҳои болоӣ ба ҳаёти оянда ошкор ва муайян карда, ташхиси таҷрибавию озмоиши тарзу усулҳои омода намудани хонандагони синфҳои болоӣ ҳамчун шахсони салоҳиятманду бомаърифати ҷомеаи муосир анҷом дода, истифодаи амалии онҳоро дар пешниҳоду тавсияҳо ироа кардааст.

Асосҳои методологии таҳқиқотро принсипу усулҳои умумиилмӣ ташкил медиҳанд: принсипҳои мунтазам, маҷмӯӣ, таърихӣ, принсипҳои илова ва

бардавомӣ, муносибати субъективию фаъолиятӣ, инчунин усулҳои илмӣ, ба мисли таҳлил, синтез, индуксия, тарҳ ва ғ., омӯзиш ва таҳлили адабиёти фалсафӣю таърихӣ ва психологию педагогӣ аз рӯи мушкилоти мавҷуда, омӯзиш ва муттаҳид намудани ҳамкорӣ дар байни мактаб, оила ва ҷомеа, корҳои таҷрибавию озмоишии психологию педагогии дорои ҷанбаи таълимию тарбиявирошта ташкил мекунад.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки усули анъанавӣ таълим бо усули муносибати босалоҳият ба таълим ба таври мушаххас муқоиса гардида, бартарияти муносибати салоҳиятноки бо далелу мисолҳои раднопазир асоснок карда шудааст. Инчунин роҳҳои ташаккули салоҳиятҳои коммуникативӣ хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таълимӣ ба таври конкретӣ нишон дода шуда, амсилаи татбиқи ташаккули салоҳияти иртиботӣ хонандагон дар дарсҳои адабиёти тоҷик пешниҳод карда шудааст. Яке аз навгониҳои дигари таҳқиқоти анҷомёфта ин мафҳуми муоширатро дар осору ашъори олимону адибони адабиёти классикӣ муосир ба таври амиқ нуктасанҷона таҳлил, муқоиса, натиҷагирӣ ва дар шакли маводи коркардшуда дар дарсҳои адабиёти тоҷик пешниҳод намудани муаллифи диссертатсия мебошад.

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ ҷопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни мухтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф медиҳад. Мақолаҳои нашрнамудаи унвонҷӯй мухтавои асосӣ таҳқиқоти диссертатсиониро инъикос карда, дар нашриҳои илмӣ тақризшаванда ба таъъ расидаанд.

Довталаб ба ҳадафи дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошташуда ноил шуда, вазифаҳои илмӣ таҳқиқотро ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст.

Бояд қайд намуд, ки дар баробари дастовардҳои муҳими илмӣ, диссертатсия ва автореферати он аз камбудӣҳо низ холи нест, ки зикри онҳо барои такмили минбаъдаи рисола хеле муфид хоҳад буд, аз ҷумла:

1. Дар диссертатсия оид ба масъалаи муносибати босалоҳият ба таълим нисбат ба олимону педагогҳои ватанӣ бештар ба таҷриба ва назарияи олимону муҳақиқони хориҷӣ тавачҷуҳ зоҳир карда шудааст. Хуб мешуд, ки муаллиф дар таҳқиқотҳои минбаъда ба ин нукта эътибор дода,

корҳои хуби анҷомдодаи олимону педагогҳои ватаниро бештар мисол меовард.

2. Муҳаққиқ дар масъалаи роҳҳои ташаккули салоҳиятҳои коммуникативии хонандагон, агарчи аз равшаносони варзидаи ватанӣ мисолҳо оварда бошад ҳам, барои мукамалтар намудан ва илман асосноктар сохтани муҳтавои диссертатсия мисолҳои овардашуда нокифоя мебошанд. Агар аз ҷиҳати психологӣ мавзӯ амиқтар таҳқиқ мегардид, ба диссертатсия арзиши илмӣ бештар мебахшид.

3. Дар матни диссертатсия баъзе ғалатҳои техникӣ имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳ меҳоянд.

Ҳамзамон бояд афзуд, ки ин камбудӣҳо ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмӣ амалии диссертатсияро коста намегардонанд.

ХУЛОСА

Диссертатсияи Заиров Сиратулло кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи нисбатан хуби илмӣ иҷро карда шудааст.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимоднокӣ, хулосаву тавсияҳо аз ҷиҳати илмӣ-методӣ асоснок карда шудаанд.

Рисола бо миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалҳо таъмин аст.

Диссертатсия фаҳмо, бо лаҳни равони тоҷикӣ, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузори қисмҳои алоҳидаи он ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман, ба рисола хулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Автореферат ба мундариҷаи асосии диссертатсия мувофиқ аст.

Муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар рафти таҳқиқот оид ба масъалаҳои ташаккули салоҳиятҳои муоширатии хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи таълими фанни адабиёти тоҷик маълумоти нав ба даст овардааст.

Диссертатсияи Заиров Сиратулло дар мавзӯи “Ташаккули салоҳиятҳои муоширатии хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи таълими фанни адабиёти тоҷик”, ки барои ҳимоя ва дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он Заиров

Сиротулло сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои педагогӣ, омӯзгори
калони кафедраи забоншиносии
Донишкадаи давлатии забонҳои
Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода

Содиқова Матлуба
Сайфуллоевна

02.09.2022

Маълумот барои тамос:

СУРОҒА: ш. Душанбе, ноҳияи Фирдавсӣ кӯчаи Мир Алӣ 124 хонаи №2

ТАМОС: Тел.+992 937177133 Печтаи электронӣ: jumayevshohr@gmail.com

Имзои М.С.Содиқоваро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати ШК ва КМ-и

Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон

ба номи С. Улуғзода

Назмиiddинов Ш.

